

Отже, хоча темпи розвитку інформаційних технологій в Україні через соціально-економічні проблеми відстають від США і країн Західної Європи, наша держава входить у світовий інформаційний простір. В Україні ще не розроблені ефективні інструменти впливу на ринок електронної комерції, тому ринок розвивається фактично за межами правового поля. Оскільки виникає потреба підвищення конкурентоспроможності українського сектору електронної комерції на світовому ринку, актуальними є розробка та вдосконалення інституційного забезпечення цього сектору економіки. Для розвитку електронної комерції в Україні потрібно на законодавчому та інституційному рівнях запровадити низку заходів, які узгоджуватимуться з концепцією інформаційного суспільства, зокрема:

- забезпечення відповідної нормативно-правової бази;
- забезпечення фінансування державних проєктів Національної програми інформатизації та поширення систем електронної комерції;
- впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах господарської діяльності, збільшення рівня автоматизації та оновлення процесів підприємств торговельної та виробничої галузей;
- підвищення безпеки передачі та обробки даних;
- розвиток цифрових мереж зв'язку як заміну аналоговим;
- впровадження та розвиток інструментів державного регулювання електронної комерції, створення режимів найбільшого правового сприяння розвитку цифрового бізнесу в Україні є основою для збільшення конкурентоспроможності українських суб'єктів господарювання як на внутрішньому, так і на світовому ринках.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Плєскач В. Л. Електронна комерція. Київ: Знання, 2007. 535 с.
2. Плотніченко І. Б. Оцінка сучасного стану та тенденцій розвитку електронної комерції України. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2015. №15. 155 с.
3. Eurostat [Електронний ресурс]: URL: <http://ec.europa.eu/eurostat> .
4. Царев В. В. Электронная коммерция/ СПб. : Питер, 2002. 320 с.
5. Офіційний сайт статистичного агентства GfK [Електронний ресурс]. URL: <http://www.gfk.com/ua>

УДК 336.1

*Олена Кудирко, Анна Хомчук
(Вінниця, Україна)*

АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті наведено склад та структуру податкових надходжень до бюджету Вінницької області. Здійснено аналіз динаміки загальнодержавних та місцевих податків бюджету Вінницької області протягом 2013 – 2017 років. Визначено ряд суттєвих недоліків системи формування і контролю податкових надходжень до місцевих бюджетів України. Наведено шляхи удосконалення розвитку місцевого оподаткування та фінансової незалежності місцевих бюджетів.

Ключові слова: *податкові надходження, місцеві бюджети, аналіз, доходи бюджету, види податків, місцеві податки, децентралізація.*

The article presents the composition and structure of tax revenues to the budget of the Vinnytsia region. The analysis of dynamics of national and local taxes of the budget of Vinnytsya oblast during 2013-2017 is carried out. Issues concerning the problem of formation of local budget revenues are discussed. A number of significant shortcomings of the system of formation and

control of tax revenues to local budgets of Ukraine have been identified. The ways of improvement of local tax development and financial independence of local budgets are presented.

Key words: *tax revenues, local budgets, analysis, budget revenues, types of taxes, local taxes, decentralization.*

В ринкових умовах господарювання податкові надходження до державного та місцевих бюджетів є необхідною умовою виконання органами влади своїх функцій та основною структуроутворюючою компонентою дохідної частини бюджетів, які становлять понад 80% усього бюджету. Податкові надходження служать важливою формою перерозподілу валового внутрішнього продукту і забезпечують мобілізацію майже три чверті доходів бюджетів України.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Аналіз податкових надходжень до місцевих бюджетів та шляхи вдосконалення місцевих бюджетів досліджувались у працях багатьох вітчизняних вчених, серед яких на особливу увагу заслуговують дослідження Калмикова О. В., Дейкало Л. Є., Чубака А. Ю., Ю. М. Проценко та багато інших.

Формування податкових надходжень бюджету – це процес ініціації, адміністрування та акумулювання податків з застосуванням інструментів фіскального тиску. Наслідки застосування механізму мобілізації податкових надходжень та його роль у наповненні доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів відображаються на динаміці цих надходжень та їхньої частки у доходах відповідних бюджетів [2, с. 215].

Питання оптимального формування доходів місцевих бюджетів набувають особливої актуальності в умовах запровадження нових норм бюджетного та податкового законодавства, які сприяють більш ефективному використанню можливостей наповнення місцевих бюджетів, розширенню і зміцненню їх дохідної бази та підвищенню фінансового забезпечення виконання власних повноважень органами місцевого самоврядування [1].

На сьогоднішній день в Україні розподіл податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами є таким, що не лише не сприяє самодостатності органів місцевої влади та фінансовій незалежності від держави, а й відбувається надмірне вилучення з регіонів податкових надходжень у вигляді податку з прибутку, ПДВ, акцизного збору до державного бюджету та, як наслідок, – існує необхідність здійснення трансфертного регулювання [5, с. 230].

Система формування і контролю податкових надходжень до місцевих бюджетів України має суттєві недоліки. В нормативно-законодавчій базі існують протиріччя, що забезпечують використання та формування податкових надходжень до місцевих бюджетів, а саме: майже кожного року змінюються види податків, що зараховуються до місцевих бюджетів; відсутні єдині та досить стабільні нормативи відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів; відсутні єдині правила ув'язки доходів місцевих бюджетів і регіональних податкових надходжень; нестабільний розподіл коштів між місцевими бюджетами різних рівнів.

Розглянемо склад та структуру податкових надходжень до місцевих бюджетів на основі бюджету Вінницької області. Це дасть можливість побачити та оцінити основні проблеми та переваги реформи, яка спрямована на забезпечення фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

В цілому, бюджет Вінницької області складається з податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, надходжень від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, цільових фондів та офіційних трансфертів. Найбільшу частку доходів бюджету Вінницької області складають офіційні трансферти та податкові надходження.

Проаналізуємо надходження податків до бюджету Вінницької області у розрізі 2013 – 2017 рр. (табл. 1). Податкові надходження до бюджету Вінницької області поділяються на податки на доходи, податки на прибуток, податки на власність, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів, внутрішні податки на товари та послуги, місцеві

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

податки і збори та інші податки та збори. Показники податкових надходжень до бюджету протягом досліджуваних років представлені в таблиці 1.

З огляду на дані зазначимо, що найбільшу частину податкових надходжень до бюджету Вінницької області становлять податки на доходи та податки на прибуток. З 2015 року вони почали стрімко зростати, так за 5 років сума надходжень з податків на доходи та податків на прибуток зросла майже у 2,5 рази. Таку ж тенденцію до збільшення мають місцеві податки та збори, які протягом досліджуваних років збільшилися більше ніж у 8 раз. Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів помітно зменшилась, у 2015 році становила 36 522,9 тис. грн., що менше на 339 917,9 тис. грн.

Таблиця 1. Податкові надходження до бюджету Вінницької області протягом 2013-2017 років, тис. грн.

Податок	2013	2014	2015	2016	2017
Податки на доходи, податки на прибуток	1 764 430,2	1 880 260,2	1 811 004,2	2 794 981,3	4 097 677,1
Податки на власність	29 730,9	18 378,3	27,9	23,2	11,5
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	353 094,0	376 440,8	36 522,9	40 838,1	41 922,4
Внутрішні податки на товари та послуги	-	-	236 248,7	380 740,0	435 026,4
Місцеві податки і збори	218 115,1	259 959,7	897 776,5	1 373 552,8	1 774 530,2
Інші податки та збори	52 220,0	41 559,7	88 087,0	132 467,2	431 611,1
Всього податків:	2 425 523,2	2 584 369,3	3 069 667,3	4 722 602,5	6 780 778,6

Джерело: створено авторами на основі даних [3].

Визначимо найбільший бюджетоутворюючий податок, який надходить до бюджету Вінницької області – податок та збір на доходи фізичних осіб. Податок на доходи фізичних осіб – загальнодержавний податок, об'єктом оподаткування якого є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід, доходи з джерела їх походження в Україні та іноземні доходи [4]. Відповідно до Бюджетного кодексу податок розподіляється між державним та місцевими бюджетами. Податок на доходи фізичних осіб Вінницької області розподіляється наступним чином – 40% податкових надходжень до державного бюджету та 60% податкових надходжень до місцевих бюджетів.

Проаналізуємо структуру податків на доходи та податків на прибуток протягом 2013-2017 років (табл. 2).

Таблиця 2. Структура податків на доходи та податків на прибуток протягом 2013-2017 років, млн. грн.

Податок	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%
Податок та збір на доходи фізичних осіб	1,747	99,08	1,874	99,68	1,763	97,40	2,716	97,20	4,028	98,33

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

Податок на прибуток підприємств	0,016	0,91	0,006	0,31	0,047	2,59	0,078	2,79	0,068	1,66
Всього	1,764	100	1,880	100	1,811	100	2,794	100	4,097	100

Джерело: створено авторами на основі даних [3].

Протягом досліджуваних років основну частину податків на доходи та податків на прибуток складає податок та збір на доходи фізичних осіб. Так, у 2017 році податок та збір на доходи фізичних осіб складає 98,33%, а податок на прибуток підприємств - 1,66%. Найбільша частка податку та збору на доходи фізичних осіб була у 2014 році (99,68%).

Визначимо частку податку та збору на доходи фізичних осіб у податкових надходженнях до бюджету Вінницької області за 2017 рік (рис. 1).

Джерело: створено авторами на основі даних [3].

Рис. 1. Структура податкових надходжень до бюджету Вінницької області за 2017 рік.

З огляду на дані діаграми можна зазначити, що податок та збір на доходи фізичних осіб становить 60% всіх податкових надходжень до бюджету Вінницької області, що є найбільшою часткою. На другому місці по наповненню неподатковими надходженнями бюджету Вінницької області є місцеві податки і збори з часткою 26%.

Одним із важливих джерел доходів бюджету Вінницької області є місцеві податки і збори. Регулярні зміни у податковому законодавстві спричиняють виникненню певних проблем у функціонуванні місцевих бюджетів, стабільна наповненість яких, певною мірою, залежить від надходжень місцевих податків та зборів. Найбільш гострим питанням сьогодні є нестача фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування для здійснення своїх повноважень. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із головних завдань фінансово-бюджетної політики держави. Статтею 10 Податкового кодексу України встановлено перелік місцевих податків та зборів, виходячи з якого, кожна сільська, селищна чи міська рада приймає рішення щодо встановлення на своїй території тих чи інших місцевих податків та зборів [4].

До місцевих податків та зборів що наповнюють бюджет Вінницької області належить єдиний податок, податок на майно, збір за місяць для паркування транспортних засобів, туристичний збір. Нова система реформування місцевого податкування, що складається з 2 податків та 2 зборів була створена з 2015 року, до того місцеві податки та збори Вінницької області включали також збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

Склад та динаміка місцевих податків, що надійшли до бюджету Вінницької області протягом 2013-2017 років зображено в таблиці 3.

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

У зв'язку з реформуванням місцевих податків і зборів, які відбулися в процесі децентралізації та введенням штрафів за порушення податкового законодавства місцеві податки протягом аналізованих років стрімко зростають. У 2017 році надходження від єдиного податку збільшилися на 33% порівняно з 2016 роком. Податок на майно у 2017 році становив 826623 тис. грн., що більше на 165339 тис. грн. (25%) ніж у 2016 році. Найбільш помітне зростання відбулося у 2015 році, єдиний податок збільшився майже вдвічі, а податок на майно зріс на 459 437 тис. грн.

Таблиця 3. Склад та динаміка місцевих податків бюджету Вінницької області протягом 2013-2017 років, тис.грн.

Місцеві податки	2013	2014	2015	2016	2017	Абсол. відхилення, тис. грн	Відн. відхилення, %
Єдиний податок	201730	242539	438570	712419	947592	235173	33
Податок на майно	408	770	460207	661284	826623	165339	25
Всього місцевих податків:	202137	243309	898776	1373704	1774215	400512	29

Джерело: створено авторами на основі даних [3].

Розглянемо детальніше склад та динаміку місцевих зборів, що надійшли до бюджету Вінницької області протягом 2013-2017 років (табл. 4).

Таблиця 4. Склад та динаміка місцевих зборів бюджету Вінницької області протягом 2013-2017 років, тис.грн.

Місцеві збори	2013	2014	2015	2016	2017	Абсол. відхилення, тис. грн	Відн. відхилення, %
Збір за місця для паркування транспортних засобів	54,2	66,0	53,8	46,1	46,0	-0,1	-0,2
Туристичний збір	181,6	181,1	209,6	310,4	394,7	84,3	27,2
Всього місцевих зборів:	235,8	247,1	263,4	356,5	440,7	84,2	23,6

Джерело: створено авторами на основі даних [3].

Аналізуючи дані табл. 4. ми бачимо, що збір за місця для паркування транспортних засобів протягом аналізованих років має незначні зміни. В 2017 році він зменшився лише на 0,1 тис. грн. порівняно з попереднім роком. Надходження до бюджету Вінницької області від туристичного збору з 2014 року мають тенденцію до зростання. Так у 2017 році він зріс на 27,2% порівняно з 2016 роком.

До податкових надходжень, що поповнюють бюджет Вінницької області відносяться ще такі загально державні податки як: податки на власність, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів та внутрішні податки на товари та послуги. Бюджетним кодексом України встановлено, що до доходів загального фонду місцевих бюджетів з 01.01.2015 року відноситься акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів [4].

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

У 2015 році надійшло до бюджету Вінницької області 236 248,70 тис. грн. від акцизного податку, у 2016 - 380 740,00 тис. грн., 2017 - 173 240,40 тис. грн. Можна спостерігати зменшення надходжень від акцизного податку на 207 499,60 тис. грн. у 2017 році порівняно з попереднім.

Розглянемо в динаміці податки на власність, рентну плату та плату за використання інших природних ресурсів протягом 2013-2017 років (рис. 2).

Джерело: створено авторами на основі даних [3].

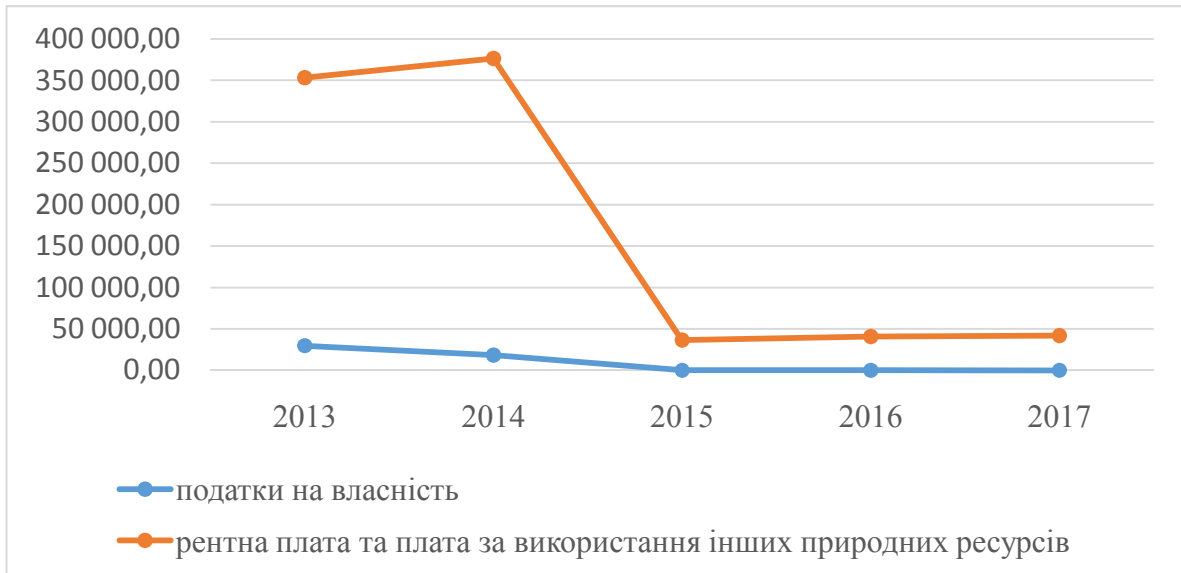

Рис. 2. Динаміка податків на власність, рентну плату та плату за використання інших природних ресурсів протягом 2013-2017 років.

Як свідчать дані рис. 2, надходження до бюджету Вінницької області від податку на власність протягом аналізованих років поступово зменшуються. За останні 5 років сума надходжень зменшилась на 311 171,60 тис. грн. Надходження від рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів різко зменшились на 18 350,40 тис. грн. у 2015 році порівняно з попереднім роком.

За рахунок податкових надходжень місцеві органи влади Вінницької області не можуть самостійно фінансувати всі видатки, пов'язані із виконанням своїх повноважень. Більше ніж 60% бюджету Вінницької області складають офіційні трансферти, що говорить про недосконалу систему місцевого оподаткування.

Удосконалення процесу формування доходів місцевих бюджетів та пошук резервів їх збільшення є досить актуальним. Протягом останніх років у Вінницькій області спостерігається зменшення власних доходів у місцевих бюджетах. Постає завдання розширення та оптимізації джерел наповнення місцевих бюджетів, що сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування та повноцінному виконанню своїх функцій.

Основною проблемою у формуванні доходів місцевих бюджетів є незначна частка надходжень від місцевих податків і зборів. Для удосконалення розвитку місцевого оподаткування необхідно органам місцевого самоврядування спільно з контролюючими органами розробити план заходів, спрямованих на повну мобілізацію податків та зборів до місцевих бюджетів. Необхідно проводити діючі заходи з контролю діяльності юридичних та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які порушують податкове законодавство, та удосконалити систему погашення податкового боргу, забезпечити контроль їхнього виконання.

Для покращення фінансового стану органів місцевого самоврядування необхідно вдосконалити та забезпечити стабільність податкових надходжень та їх рівномірний горизонтальний розподіл, що вимагає впровадження нових форм і методів планування

податків, зборів і обов'язкових платежів та пошуку дієвих інструментів міжбюджетного регулювання на всіх стадіях бюджетного процесу.

Отже, основним джерелом доходів місцевих бюджетів є податки. Але сучасній податковій системі необхідне подальше удосконалення для раціонального використання та розподілу податкових надходжень між бюджетами різних рівнів.

Найбільшу частину податкових надходжень до бюджету Вінницької області складає податок та збір на доходи фізичних осіб, який становить близько 60% всіх податкових надходжень до бюджету Вінницької області. Також одним із важливих джерел доходу бюджету Вінницької області є місцеві податки і збори. Зважаючи на покращання стану мобілізації надходжень та зміну структури місцевих податків і зборів їх частка у доходах бюджету Вінницької області значно зросла впродовж останніх років.

Нині фінансовий стан органів місцевого самоврядування є досить нестійким. Для його покращення в Україні запущений процес бюджетної децентралізації, що забезпечить фінансову незалежність органам місцевого самоврядування та дозволить самостійно виконувати покладені на них функції. Місцеві бюджети потребують підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів та посилення контролю і відповідальності за дотриманням бюджетного законодавства. Необхідно вдосконалити систему міжбюджетних взаємовідносин та чітко закріпити бюджетні повноваження під час формування дохідної частини місцевих бюджетів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Дейкало Л.Є., Чубак А.Ю. Оцінка надходжень до місцевих бюджетів Дніпропетровської області // Ефективна економіка. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1720>
2. Калмиков О.В. Оцінка місця податкових надходжень в доходах місцевих бюджетів // Економічний вісник університету. 2017. № 35/1. С. 214 – 220.
3. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення 28.03.19)
4. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Проценко Ю.М. Проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: Т. 15, вип. 1. Одеса, 2016. С. 230-240.

УДК 336

*Олена Кудирко, Владислава Цівак
(Вінниця, Україна)*

АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

У статті досліджено питання, пов'язані з визначенням сутності та змісту бюджетних видатків. Розглянуто сучасний стан видатків Державного бюджету. Проаналізовано зміни структури видатків 2013-2018 рр. та на їх основі визначено головні проблеми незбалансованості бюджету. Досліджено основні складові видаткової частини бюджету.

Ключові слова: бюджет, видатки, державний бюджет, аналіз видатків, фінансування бюджету, динаміка видатків.

The article deals with issues related to the definition of the essence and content of budget expenditures. The current state of state budget expenditures is considered. The changes in the structure of expenditures for 2013-2018 are analyzed and on the basis of these the main problems